

Monumentnummer*: 518601

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 11 september 2000
Kadaster deel/nr 82634/192

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Brunssum Brunssum Limburg

Locatiennaam Locatieomschrijving
Brunssum Treebeek

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Brunssum	G	1221	A1	
Brunssum	G	1221	A2	

Omschrijving**

Inleiding

VERENIGINGSGEBOUW (theater) met MELKSALON en twee WINKELS met BOVENWONING, 1921, bekend onder de naam Beambtencasino Treebeek. Gebouwd in opdracht van de Staatsmijnen in Limburg, naar een ontwerp van het Bouwbureau van de Staatsmijnen met besteknummer B 1757, in een traditionele bouwstijl.

Het casino is een typische bouwkundige uiting van het door overheid en/of bedrijfsleven gestimuleerde verenigingsleven, georganiseerd ontspanningsgebeuren en de combinatie ervan met detailhandel en/of dienstverlening.

Het casinogebouw is beeldbepalend gesitueerd aan het Treebeekplein, dat het hart vormt van de door ir. J.H.W. Leliman voor de Staatsmijnen in Limburg ontworpen mijnwerkerswijk Treebeek.

Het casino heeft tal van verbouwingen en uitbreidingen ondergaan. Waarschijnlijk tussen 1921 en 1939 werd de voorgevel aan de pleinzijde uitgebreid, waarbij op de begane grond voor de oorspronkelijke voorgevel een galerij ontstond. Voor 1952 werd de grote zaal aan de noordzijde uitgebreid met een kegelbaan, in 1952 werd de kegelbaan verbouwd waarbij er nooddeuren tussen de grote zaal en de kegelbaan werden aangebracht. In datzelfde jaar werd de conciërgewoning verbouwd. In 1956 werd de kegelbaan van het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

casino uitgebreid. Al deze wijzigingen vonden plaats in opdracht van de Staatsmijnen.

In 1975, enkele jaren na het sluiten van de mijnen, ging het casino fungeren als club voor de onderofficieren van de in Brunssum gevestigde Afcant-troepen. Hiervoor werden enkele interne verbouwingen uitgevoerd door de Genie te Breda in opdracht van het ministerie van defensie. In 1995 kwam aan deze militaire functie een einde.

UITGESLOTEN van bescherming zijn de uitbreidingen aan de west- (nieuwe toneeltoren) en noordgevel (voormalige kegelbaan) van de grote zaal. \t

Omschrijving\t

Het voormalige verenigingsgebouw met melksalon, twee winkels met bovenwoningen en grote zaal is gebouwd op een pijlvormige PLATTEGROND, gericht op het Treebeekplein. Het hoofdvolume wordt gevormd door de voormalige melksalon, waarachter de grote zaal. De winkels met bovenwoningen zijn onder een schuine hoek aan weerszijden van de melksalon gebouwd.

De melksalon en de winkels met bovenwoningen tellen een gedeeltelijke souterrainverdieping, twee BOUWLAGEN en een zolderverdieping. Zij worden gedekt door SCHILDDAKEN met Tuiles du Nord. De grote zaal is niet onderkelderd en heeft een afgeplatte kap met twee dakschilden. Baggoten annex overstek, dakkapellen.

Het gebouw is opgetrokken in lichtrode baksteen, op een donkerrode plint. De aangebouwde galerij aan de pleinzijde is uitgevoerd in donkerrode baksteen, de achterliggende oorspronkelijke voorgevel is gesausd. Metselwerk in halfsteens verband.

De oorspronkelijke VOORGEVEL was symmetrisch ingedeeld en telde zes traveeën. In beide licht risalerende gevelhoeken een ingangspartij, bestaande uit een rechthoekige dubbele houten toegangsdeur onder een luifel en een tweevoudig verticaal ingedeeld segmentboogvormig bovenlicht. Deze toegangsdeuren werden verdiept geplaatst in een omlijsting met trapsgewijs uitlopend metselwerk. Boven deze toegangsdeuren, verdiept tussen lisenen en hoog onder het oorspronkelijke dakoverstek, een reeks van drie smalle, rechthoekige trappenhuisvensters met meervoudige kruisvormige indeling. Daartussenin, in de eerste laag een reeks van vier dubbele houten buitendeuren met een tweevoudig verticaal ingedeeld segmentboogvormig bovenlicht. In de tweede laag een reeks van vier rechthoekige houten vensterkozijnen, tweevoudig verticaal ingedeeld en voorzien van achtruits roedeverdeling per glaspaneel. Op het voordakvlak boven elk van deze vensters een dakkapel onder plat met verticaal ingedeeld rechthoekig vensterkozijn en vierruits roedeverdeling per glaspaneel.

Als gevolg van de aanbouw van een galerij is de oorspronkelijke tweede bouwlaag geheel aan het oog onttrokken, in de eerste bouwlaag zijn de dubbele buitendeuren dichtgemetseld en is de gevel gesausd. Ter plaatse van de vier dakkapellen is een reeks van vier tuitvormige topgevels dwars op het hoofdvolume ingestoken. Het aanzicht van de huidige VOORGEVEL wordt in de eerste laag bepaald door een galerij met acht segmentboogvormige bogen met aanzet- en sluitstenen in de strekken, rustend op kolommen. In de korte gevelzijden van dit uitgebouwde volume telkens één boog. In de tweede bouwlaag een reeks van zes rechthoekige, dubbele houten kruiskozijnen, aan weerszijden geflankeerd door een kleiner, rechthoekig houten venster met verticale indeling. Boven de bogen in de korte gevelzijden telkens drie rechthoekige, verticaal ingedeelde houten vensterkozijnen. Al deze vensters hebben glas-inlood. In de vier topgevels een rechthoekig, verticaal ingedeeld houten vensterkozijn met horizontale geleiding in de glaspanelen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De gevel van het WINKELVOLUME aan de Uranusstraat wordt in de eerste laag gedomineerd door een thans met bitumen gedekt luifeldakje. Onder deze luifel bevinden zich de voormalige winkelentree, geflankeerd door twee ongelede rechthoekige houten winkelvensters en de voormalige rechthoekige woonhuisdeur. Bij het volume aan de Uranusstraat is de voormalige woonhuisdeur vervangen door een ongeleed, rechthoekig houten venster. De deur van de winkelentree is vernieuwd, de voormalige winkelvensters hebben glas-in-lood. Tenslotte in de eerste laag een rechthoekig houten venster met bovenlicht en glas-in-lood, ter vervanging van het oorspronkelijke, dubbel verticaal ingedeelde kozijn met achtruits roedeverdeling per glaspaneel. In de tweede laag bevinden zich thans vier rechthoekige, tweevoudig verticaal ingedeelde vensterkozijnen met glas-in-lood. Oorspronkelijk telde de tweede bouwlaag drie van dergelijke kozijnen, met achtruits roedeverdeling per glaspaneel. Het kleine trappenhuisvenster boven de voormalige woonhuisentree is verdwenen. Op het voordakvlak drie dakkapellen onder plat, met de oorspronkelijke indeling, bestaande uit een verticaal ingedeeld rechthoekig vensterkozijn, met vierruits roedeverdeling per glaspaneel.

De gevel van het WINKELVOLUME aan de Pleinstraat heeft oorspronkelijk dezelfde indeling gehad als de winkelgevel aan de Uranusstraat. Ook hier is in de eerste laag de woonhuisentree vervangen door een rechthoekig houten vensterkozijn. De oorspronkelijke trappenhuisvensters hierboven zijn in tact bewaard gebleven. De korte ZIJGEVELS van de winkels met bovenwoning waren oorspronkelijk in elke laag voorzien van een rechthoekig, verticaal ingedeeld houten vensterkozijn met achtruits roedeverdeling in de glaspanelen. Hiernaast een klein, tweevoudig horizontaal ingedeeld rechthoekig houten gangkozijn. Hierboven, op het zijdakvlak, een dakkapel identiek aan de kapellen op het voordakvlak. In de ACHTERGEVEL hadden de woningen oorspronkelijk een keukenvenster en een klein toiletvenster.

De grote ZAAL is in de lange zijgevels oorspronkelijk voorzien van tussen lisenen verdiepte vensters, in diverse vormen en formaten. De oorspronkelijke achtergevel van het aan weerszijden uitgebouwde toneel telde een centraal geplaatste laaddeur met trap, waarboven een reeks van drie kleine rechthoekige vensters. Aan weerszijden van deze laaddeur de ingangdeuren bij de kleedkamers, waarboven een klein gangvenster.

Waardering

Het voormalige beambtencasino Treebeek is van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een culturele, sociaal-economische en typologische ontwikkeling. Bij deze ontwikkeling moet in het bijzonder worden gedacht aan de ontwikkeling van het door overheid en mijnondernemingen gestimuleerde verenigingsleven en georganiseerde ontspanningsgebeuren.

Het gebouw is van architectuurhistorisch belang vanwege de betrokkenheid van het Bouwbureau der Staatsmijnen en ir. J.H.W. Leliman.

Het beambtencasino is een essentieel onderdeel van de tuinstad Treebeek, die cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van nationaal belang is. Het casino is vanwege de situering in het hart van de tuinstad Treebeek ten zeerste verbonden met de ontwikkeling cq. uitbreiding van de Mijnstreek en Brunssum in het bijzonder en is van belang voor het aanzien van Brunssum.

De architectonische gaafheid van het pand is op onderdelen aangetast. Het casino is evenwel van zeer groot belang in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de bebouwde omgeving. Bovendien beschikt het gebouw in nationaal perspectief over een grote typologische en functionele zeldzaamheidswaarde.

Het algemeen belang van het beambtencasino wordt bepaald door de combinatie van de hierboven aangehaalde overwegingen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Woningen en woningbouwcomplexen

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Vergadering en vereniging

Woonhuis(K)

Winkel (G)

Functie

Verenigingsgebouw

Woonhuis

Winkel (G2)